

Lumea ca voință și reprezentare

Arthur SCHOPENHAUER | Rezumat | Filosofia realității

„*Lumea ca voință și reprezentare*” de Arthur Schopenhauer , vol. I/II, oferă o explorare detaliată a cadrului său filosofic. El susține că lumea este fundamental condusă de o voință oarbă și insațiabilă, care se manifestă atât în lumea fizică, cât și în conștiința individuală. Schopenhauer discută în continuare natura cunoașterii, făcând distincția între percepție și raționament abstract și examinează relația dintre voință, rațiune și moralitate. El critică filozofiile predecesorilor săi, inclusiv Kant și Fichte, și oferă perspective alternative asupra unor concepte precum libertatea, etica și religia.

Volumul I, împărțit în patru cărți, Cartea întâi: Lumea ca reprezentare, Primul aspect; Cartea a doua: Lumea ca voință, Primul aspect; Cartea a treia: Lumea ca reprezentare, Al doilea aspect; Cartea a patra: Lumea ca voință: Al doilea aspect; explorează complexitățile suferinței umane, căutarea fericirii și potențialul de abnegație și eliberare prin înțelegerea adevăratei naturi a voinței.

Teme centrale

1. **Primatul voinței** : Schopenhauer se abate fundamental de filosofia tradițională afirmând că forța motrice din spatele tuturor fenomenelor, inclusiv comportamentul uman, nu este rațiunea, ci **voința** . Această „voință” este o strădanie oarbă și insațiabilă pentru existență și autoconservare, care funcționează independent de cunoaștere și rațiune.
„Dacă, așadar, lumea materială trebuie să fie ceva mai mult decât simpla noastră reprezentare, trebuie să spunem că, pe lângă faptul că este reprezentarea și, prin urmare, în sine și în natura sa cea mai intimă, ea este ceea ce găsim imediat în noi înșine ca voință.”
„Voința se dezvăluie la fel de complet și la fel de mult într-un stejar ca și în milioane. Numărul lor, multiplicarea lor în spațiu și timp, nu are nicio semnificație în ceea ce privește voința.”
2. **Lumea ca reprezentare** : Schopenhauer adoptă distincția lui Kant între lumea fenomenală (lumea așa cum ni se pare) și lumea noumenală (lumea în sine). El

susține că putem accesa lumea doar prin intermediul reprezentărilor noastre, modelate de simțurile și intelectul nostru.

„Pe de altă parte, omul care nu a stăpânit filosofia kantiană, orice altceva ar fi studiat, se află, ca să spunem așa, într-o stare de inocență; cu alte cuvinte, el a rămas în strânsoarea [lumii fenomenale].”

3. **Limitele rațiunii** : Schopenhauer recunoaște puterea rațiunii pentru înțelegerea lumii fenomenale, în special în știință și matematică. Cu toate acestea, el subliniază faptul că rațiunea este, în cele din urmă, un instrument al voinței, incapabilă să pătrundă adevărata natură a realității (voința însăși).

„Dar prin lanțuri pur logice de raționament, oricât de adevărate ar fi premisele, nu vom obține niciodată mai mult decât o elucidare și o expunere a ceea ce se află deja complet în premise.”

„Dacă ne limităm la fundamentul specific matematicii, obținem marele avantaj că în ea cunoașterea rațională că ceva este așa este una cu cunoașterea rațională a motivului pentru care este așa.”

4. **Suferința și condiția umană** : Filosofia lui Schopenhauer este profund pesimistă, recunoscând omniprezența suferinței în existența umană. El atribuie această suferință naturii insatiable a voinței, care ne împinge constant spre dorințe care nu pot fi niciodată pe deplin satisfăcute.

„Această soartă este lipsă, nenorocire, suferință, jale și moarte. Dreptatea veșnică domnește; dacă ele nu ar fi în ansamblu vrednice de dispreț, soarta lor în ansamblu nu ar fi atât de melancolică.”

Idei și fapte cheie

Critica filosofiei tradiționale : Schopenhauer critică filozofiile istorice și emanaționiste pentru că nu reușesc să înțeleagă natura atemporală și lipsită de teme a voinței. El respinge căutarea unui început sau a unui sfârșit al lumii, subliniind că „un timp nesfârșit, cu alte cuvinte un timp nesfârșit, a trecut deja până în momentul prezent”.

Sfere conceptuale și persuasiune : Schopenhauer utilizează o reprezentare vizuală a sferelor conceptuale pentru a ilustra natura logicii și a persuasiunii. El susține că persuasiunea se bazează adesea pe manipularea naturii suprapuse a sferelor conceptuale, conducând indivizii către concluziile dorite.

Matematică și intuiție : El face distincție între raționamentul pur logic și cunoașterea matematică, argumentând că certitudinea acesteia din urmă provine din întemeierea sa pe intuiții a priori ale spațiului. El laudă abordarea geometrică a lui Euclid, dar critică separarea acesteia dintre „ce” și „de ce”.

Ideile platonice și obiectivarea voinței : Schopenhauer se inspiră din teoria ideilor a lui Platon, definindu-le ca grade fixe ale obiectivării voinței , reprezentând arhetipuri ale fenomenelor. Cu toate acestea, el se îndepărtează de Platon, postulând voința ca forță fundamentală din spatele acestor idei.

Etica și negarea voinței : Schopenhauer identifică dreptatea ca negarea răului, care decurge dintr-o înțelegere limitată a interconectării tuturor ființelor. Adevărata virtute, însă, constă în negarea completă a voinței, realizabilă prin practici ascetice și o schimbare radicală a cunoașterii.

„Prin urmare, nu este vorba despre o schimbare, ci despre o suprimare completă a caracterului; și astfel se întâmplă că, oricât de diferite ar fi fost caracterele care au ajuns la acea suprimare înainte de ea, ele prezintă totuși după ea o mare asemănare în modul lor de conduită.”

Artele și contemplarea estetică : Schopenhauer consideră arta, în special muzica, ca o eliberare temporară de suferința voinței. El susține că arta ne permite să experimentăm lumea printr-o contemplare pură, lipsită de voință, oferind sclipiri de frumusețe și sublim.

Critica lui Kant : Schopenhauer se bazează pe filosofia lui Kant, dar oferă și critici semnificative. El critică limbajul lui Kant ca fiind complicat și sistemul său ca fiind excesiv de complex. El vizează în mod specific categoriile de înțelegere ale lui Kant și teoria sa despre „lucrul în sine” ca fiind problematice.

Respingerea rațiunii ca fundament moral : Schopenhauer nu este de acord cu filosofii care echivalează moralitatea cu raționalitatea. El susține că virtutea nu provine din rațiune, ci dintr-o înțelegere intuitivă profundă a naturii comune a tuturor ființelor, încapsulată în sintagma vedică „Tat tvam ” „asi ” („Acesta ești tu!”).

Cartea 1: Lumea ca reprezentare

- **Obiectul experienței și formele sale.** Această secțiune stabilește fundamentul filosofiei lui Schopenhauer, bazându-se pe idealismul transcendențial al lui Kant. Explorează modul în care înțelegerea noastră asupra lumii este modelată de formele inerente ale percepției noastre, și anume spațiul, timpul și cauzalitatea.
- **Teoria cunoașterii.** Această secțiune explorează natura cunoașterii, diferențiind între reprezentarea intuitivă și cea abstractă. Schopenhauer subliniază rolul crucial al înțelegerii în percepție, argumentând că prin înțelegere interpretăm și dăm sens inputului senzorial.

- **Doctrina reprezentării abstracte sau a gândirii.** Această secțiune se concentrează pe facultatea rațiunii și funcția acesteia în formarea conceptelor abstracte. Schopenhauer utilizează o reprezentare schematică a sferelor conceptuale pentru a ilustra relațiile logice dintre concepte, explicând modul în care acest sistem stă la baza formării judecăților și silogismelor.
- **Pe baza teoriei cunoașterii.** Bazându-se pe secțiunile precedente, Schopenhauer aplică teoria sa a cunoașterii pentru a analiza fundamentele matematicii și științelor naturale. El subliniază rolul intuiției în matematică și limitele raționamentului pur logic în înțelegerea lumii.
- **Despre doctrina ideilor.** Această secțiune introduce conceptul lui Schopenhauer despre Idee, definită ca un grad fix de obiectivare a voinței. Explorează influența platonice asupra înțelegerii sale a Ideilor ca forme sau prototipuri eterne.
- **Despre estetica arhitecturii, sculpturii și picturii.** Această secțiune explorează domeniul esteticii, examinând artele arhitecturii, sculpturii și picturii ca expresii ale Ideilor. Schopenhauer susține că arta ne permite să transcendem pentru o clipă voința individuală și să contemplăm formele eterne ale lumii.

Cartea a 2-a: Lumea ca voință

- **Conceptul de voință în general.** Această secțiune marchează o trecere de la lumea ca reprezentare la lumea ca voință. Schopenhauer postulează voința ca fiind realitatea ultimă care stă la baza tuturor fenomenelor, argumentând că este o forță oarbă, care se străduiește să-și caute propria satisfacție.
- **Obiectivizarea voinței.** Schopenhauer explorează diversele moduri în care voința se manifestă în lume, de la forțe anorganice precum gravitația până la fenomenele complexe ale vieții și conștiinței. El susține că toate aceste manifestări sunt grade diferite ale obiectivării voinței, fiecare exprimându-și esența într-un mod unic.
- **Voința în natură.** Această secțiune examinează voința așa cum funcționează în lumea naturală, concentrându-se pe manifestările sale în regnurile vegetal și animal. Schopenhauer susține că strădania neîncetată a voinței conduce lupta pentru existență și schimbarea și evoluția constantă a vieții.
- **Metafizica iubirii sexelor.** Schopenhauer dedică această secțiune analizei impulsului sexual ca o manifestare puternică a voinței de a trăi. El susține că impulsul sexual servește scopului voinței de autoconservare prin procreare, determinând indivizii să caute parteneri și să perpetueze specia.

Cartea 3: Lumea ca reprezentare din nou

- **Ideea obiectului ca atare.** Această secțiune revine la lume ca reprezentare, explorând relația dintre voință și obiectivarea sa. Schopenhauer discută modul în care Ideea, ca grad distinct al obiectivării voinței, se raportează la lucrurile individuale ca formă sau arhetip etern al acestora.
- **Multiplicitatea indivizilor.** Această secțiune explorează individualitatea organismelor, argumentând că gradul de caracter individual diminuează pe măsură ce avansăm în lanțul ființei. Schopenhauer sugerează că doar oamenii posedă un simț puternic al individualității, în timp ce acesta se estompează la animale și dispare complet în materia anorganică.
- **Despre cunoașterea și simțirea individului.** Această secțiune explorează conștiința umană și experiența de a fi individ. Schopenhauer examinează limitele cunoașterii umane și rolul intelectului în servirea dorințelor voinței.
- **Afirmarea și negarea voinței de a trăi.** Această secțiune abordează implicațiile etice ale filosofiei lui Schopenhauer. El introduce conceptul de negare a voinței de a trăi, argumentând că prin cunoaștere și conștiință de sine indivizii pot depăși potențialul străduinței oarbe a voinței și pot atinge o stare de eliberare.
- **Etica compasiunii.** Schopenhauer subliniază compasiunea ca fundament al conduitei etice. El susține că aceasta provine din recunoașterea suferinței comune a tuturor ființelor, motivând indivizii să acționeze cu bunătate și să minimizeze durerea provocată altora.
- **Metafizica muzicii.** Schopenhauer dedică această secțiune explorării puterii muzicii ca formă de artă unică. El susține că muzica transcende limitele altor arte prin exprimarea directă a voinței însăși, oferind o perspectivă profundă asupra naturii interioare a realității.

Cartea a 4-a: Lumea ca voință: A doua considerație

- **Despre afirmarea voinței de a trăi.** Această secțiune reia și dezvoltă conceptul de voință de a trăi. Schopenhauer examinează diferitele moduri în care voința se afirmă în lume, determinându-i pe indivizi să caute plăcerea și să evite durerea.
- **Despre negarea voinței de a trăi.** Această secțiune oferă o explorare mai aprofundată a negării voinței de a trăi. Schopenhauer susține că această negare este un proces dificil care necesită o schimbare profundă a conștiinței, ducând la renunțarea la dorințele lumești și la detașarea de strădania egoistă.

Concluzie

Filosofia lui Schopenhauer, așa cum este dezvoltată în aceste fragmente, este o explorare provocatoare și profundă a condiției umane. El oferă o perspectivă unică asupra naturii realității, a limitelor rațiunii și a posibilității de a transcende suferința inerentă existenței. Opera sa servește drept o critică puternică a abordărilor filosofice tradiționale și continuă să provoace reflecții și dezbateri atât în rândul cercetătorilor, cât și al persoanelor fizice.

Glosar de termeni cheie

Voință:

Realitatea fundamentală, subiacentă a lumii. Este o forță oarbă, care se străduiește, și care se manifestă în toate fenomenele.

Reprezentare:

Lumea fenomenală, experimentată prin simțuri și intelect. Este aparența voinței.

Principiul individualizării:

Principiul individuației, care creează iluzia unor lucruri individuale separate în spațiu și timp.

Idee:

Un grad definit și fix al obiectivării voinței, existent în afara pluralității și servind drept prototip pentru lucrurile individuale.

Sfera conceptuală:

O reprezentare metaforică a unui concept ca o sferă, utilizată pentru a ilustra relațiile logice dintre concepte.

Nefondat:

Nu este supus principiului rațiunii suficiente; există dincolo de domeniul cauzalității.

Greșit:

Extinderea afirmării propriei voințe până la punctul de a nega voința care apare la alți indivizi.

Justiție:

Recunoașterea și acceptarea graniței morale dintre bine și rău, abținerea de la a face rău altora pentru propriul beneficiu.

Bunătate:

Bunăvoință activă și fapte bune motivate de o înțelegere mai profundă a naturii comune a voinței în toate ființele.

Sfințenie:

Cea mai înaltă realizare etică, implicând negarea completă a voinței de a trăi prin ascetism și renunțare la sine.